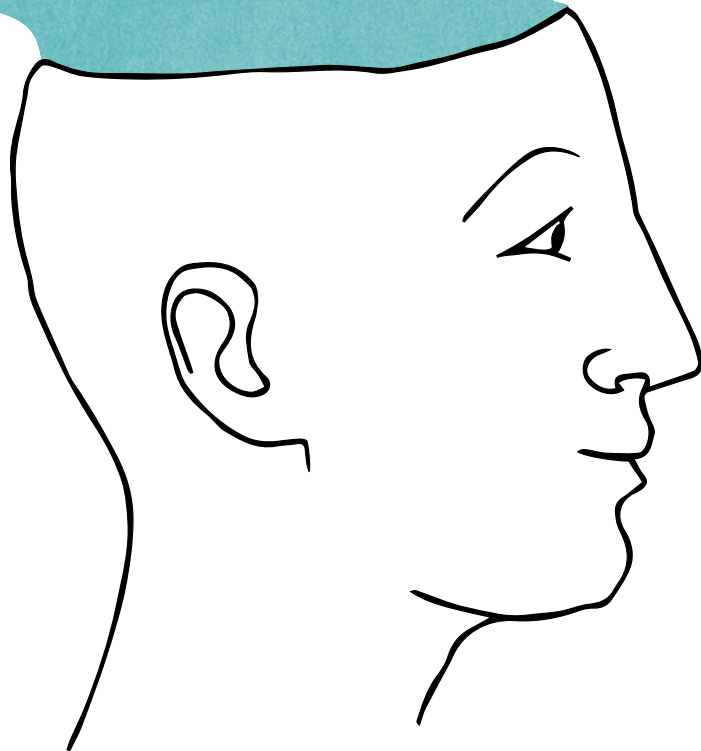

FUNDAMENT

HISTORIA 8

Mikael Bruér

Läroarhandledning

tukan förlag
läromedel

INNEHÅLL

Inledning	4
Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt	6
Att bedöma i SO-ämnen	8
Att arbeta med övningarna	11
Övningarnas koppling till centralt innehåll och kunskapskrav	20
Året runt på 25 moment	26
Kapitel 1. Hur historia används	31
1. Nutid i dåtid	
2. Begrepp – historieanvändning	
3. En pyrrhusseger för hamnarbetarförbundet	
4. Bli en historiker!	
Kapiteltest 1	
Kapitel 2. Den nya tidens slut	46
5. Begrepp – den nya tidens slut	
6. Samband – den nya tidens slut	
7. Makt	
8. Ett brev till Voltaire	
9. Mer om den nya tidens slut	
Kapiteltest 2	
Kapitel 3. Det långa 1800-talet	67
10. Din dag i historien	
Kapitel 4. Den amerikanska revolutionen och frihetskriget	72
11. Begrepp – den amerikanska revolutionen och frihetskriget	
12. Samband – den amerikanska revolutionen och frihetskriget	
13. Händelser – den amerikanska revolutionen	
14. Tidslinje – den amerikanska revolutionen och frihetskriget	
15. George Robert Twelves Hewes minns	
16. Mer om den amerikanska revolutionen och frihetskriget	
Kapiteltest 4	
Kapitel 5. Den franska revolutionen	100
17. Begrepp – franska revolutionen	
18. Samband – franska revolutionen	
19. Tidslinje – franska revolutionen	
20. Varför revolution?	
21. Robespierreiset	
22. Till Paris ska han rida på en gris	
23. Mer om franska revolutionen	
Kapiteltest 5	
Kapitel 6. Napoleontiden	131
24. Begrepp – Napoleontiden	
25. Samband – Napoleontiden	
26. Varför Napoleon?	
27. Napoleon korsar Alperna	
28. Mer om Napoleontiden	
Kapiteltest 6	

Fundament Historia 8. Lärarhandledning

Copyright © Tukan förlag läromedel

Utgiven av Tukan förlag läromedel 2020

Örlogsvägen 15

426 71 Västra Frölunda

www.tukanlaromedel.se

Redaktionell produktion:

KAP Pernilla Karlsson AB

Formgivning:

Anna Arturén Kinn, Gyllene Snittet
bokformgivning AB

Illustrationer:

Anna Lagerström, Lille fabrik AB

Kartor:

Petter Lönegård, Lönegård & Co

Fotografier: se bildförteckning i läroboken

Fundament Historia 8 och Wikimedia
Commons

ISBN 978-91-8895-516-6

Kapitel 7. Den industriella revolutionen	151
29. Begrepp – den industriella revolutionen	
30. Samband – den industriella revolutionen	
31. Utveckling efter den industriella revolutionen	
32. Barnarbete i England på 1800-talet	
33. Större än den industriella revolutionen	
34. Tidslinje – den industriella revolutionen	
35. Mer om den industriella revolutionen	
Kapiteltest 7	
Kapitel 8. Europa under 1800-talet	185
36. Begrepp – Europa under 1800-talet	
37. Samband – Europa under 1800-talet	
38. Tidslinje – Europa under 1800-talet	
39. Befolkningsutveckling i Europa under 1800-talet	
40. Suffragetttvitt	
41. Kontinuitet och förändring – Europas stormakter	
42. Mer om Europa under 1800-talet	
Kapiteltest 8	
Kapitel 9. USA under 1800-talet	222
43. Begrepp – USA under 1800-talet	
44. Samband – USA under 1800-talet	
45. Tidslinje – USA under 1800-talet	
46. Varför inbördeskrig?	
47. Emancipationsproklamationen	
48. Mer om USA under 1800-talet	
Kapiteltest 9	
Kapitel 10. Sverige i förändring	250
49. Begrepp – Sverige i förändring	
50. Samband – Sverige i förändring	
51. Tidslinje – Sverige i förändring	
52. Orsaker och konsekvenser	
53. Nymalthusianska artiklar	
54. Kontinuitet och förändring: historisk migration	
55. Mer om Sverige i förändring	
Kapiteltest 10	
Kapitel 11. Världen under 1800-talet	290
56. Begrepp – världen under 1800-talet	
57. Samband – världen under 1800-talet	
58. Tidslinje – världen under 1800-talet	
59. Krigets fångar	
60. Mer om världen under 1800-talet	
Kapiteltest 11	
Kapitel 12. Mot det moderna Europa	319
61. Begrepp – mot det moderna Europa	
62. Samband – mot det moderna Europa	
63. Tidslinje – mot det moderna Europa	
64. Mer om vägen mot det moderna Europa	
Kapiteltest 12	
Tio tips för bättre studieresultat	336
Bildförteckning	337

Inledning

Läromedlets utgångspunkter

Fundament Historia 8 är en lärobok för årskurs 8. Boken är skriven för att fungera som en grundbok i historia, och målsättningen är att alla elever med bokens hjälp ska klara ett godkänt betyg. Avsikten är därför att vara trogen gällande kursplan, men också att läroboken ska vara lättillgänglig.

Historieboken utgår från att eleverna ska utveckla:

- **Goda historiska referenskunskaper** – det vill säga det som ibland kallas för historiska fakta. I detta ingår årtal, händelser, personer och de begrepp som i läroboken beskrivs som områdesbegrepp.
- **Förmågan att kritiskt granska, tolka och värdera historiska källor.** Detta är historieämnets kärna. I läroboken ingår både metod och källexempel. I lärarhandledningen tillkommer också övningar kopplade till denna förmåga.
- **Förmågan att reflektera över historiebruk i olika former.** Denna förmåga berörs endast sparsamt i lärarhandledningen. Detta tema kommer att utvecklas ytterligare i *Fundament Historia 8* och *9*.
- **Förmågan att använda historiska begrepp.** Olika typer av begrepp som hör ihop med historia som metod och historia som företeelse. Dessa begrepp finns med för att bli en del av elevernas historiska verktygslåda.

Tillsammans ska dessa förmågor utgöra grunden för att konstruera elevernas *historiemedvetande*.

Oavsett vilken elev du har att göra med är tanken att den här boken ska bidra till att skapa en helhet och förståelse av historieämnet, fungera som en grund för de elever som har allra svårast och utmana de elever som behöver det.

Utveckla förmågorna, klara kunskapskravet

En grundläggande utgångspunkt för *Fundament Historia* är att den ska ge förutsättningar för alla elever att uppnå det godkända kunskapskravet i historia. Därför är bokens upplägg format utifrån såväl det centrala innehållet som de förmågor som eleverna under tre års tid ska utveckla. Tillsammans ska detta ge förutsättningar för eleven att klara minst godkänd nivå i ämnet historia.

Bokens upplägg och struktur

Fundament Historia är uppbyggd kring ett par centrala principer. Boken bygger på en kronologisk berättelse av historien. Kapitlen är uppdelade utifrån principen att det ska vara hög läsbarhet och att uppgifterna bidrar till att öka elevernas förståelse av texten. Uppgifterna är därför så kallade läsförståelsefrågor som ligger tätt inpå aktuellt område för att lästräna eleverna och underlätta faktainläring. Utöver dessa finns kompletterande fördjupningsfrågor till varje kapitel i lärarhandledningen.

Hela läroboken inleds med ett teoriavsnitt som förklarar historieämnet som företeelse. Detta för att eleverna ska få tillgång till de kunskaper som krävs för att klara även de delarna av kursplanen. Historia är mer än bara årtal och händelser. Det är även ett hantverk som vi vill ge eleverna tillgång till.

Förklara, inte förenkla!

Texten i boken är inte avsiktligt förenklad. Istället har vi försökt formulera ett innehåll som är tydligt knutet till uppgifterna och de ordlistor som avslutar varje kapitel. Grundtanken är att vi vill förklara istället för att förenkla.

Det innebär att uppgifterna i lärarhandledningen är knutna till fakta, begrepp och källor och syftar till att stärka såväl elevernas faktakunskaper som deras förmåga att hantera begrepp och källor och att förstå historiska samband.

Kapiteltest

Varje kapitel innehåller ett test. Dessa är anpassade till att i första hand testa de faktakunskaper och områdesbegrepp som berörs i kapitlet. Utöver det tillkommer ett par uppgifter i varje test som testar ytterligare någon del av kunskapskravet. I anslutning till varje test återfinns en kort text om vilka delar av kunskapskravet i historia som kan bedömas.

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt

Kraven som ställs i kursplanens beskrivning av förmågor och kunskapskrav förutsätter att eleverna gör något mer med det centrala innehållet. De ska bland annat resonera, analysera, dra slutsatser, argumentera och jämföra. Det räcker inte att de reproducerar fakta för att nå kunskapskraven i ämnet. Språk och lärande är nära kopplade till varandra. Därför behöver eleverna få en språk- och kunskapsutvecklande undervisning. Alla elever gynnas av en sådan undervisning, men för många elever kan det vara absolut nödvändigt för att lyckas nå kunskapskraven.

Det finns ingen vedertagen definition av vad språk- och kunskapsutvecklande undervisning är för något, men forskning inom språk och lärande har identifierat olika framgångsfaktorer för en sådan undervisning.

- *Alignment* innebär att det ska finnas en samstämmighet mellan målen, undervisningen och bedömningsuppgiften. Det måste tydliggöras för eleven vilket målet är, hur vägen mot målet ser ut och hur du som lärare kommer att bedöma elevens kunskapskvalitet. Övningarna i lärarhandledningen är kopplade till kursplanens förmågor och kunskapskrav. I slutet av varje kapitel i lärarhandledningen finns ett test, som också knyter an till de kunskapskrav eleven tränat på i övningarna.
- *Aktivera förkunskaper.* Undervisningen behöver ta sin utgångspunkt i elevens tidigare erfarenheter och kunskaper. När dessa aktiveras får eleven krockar att hänga upp sin nya kunskap på.
- *Höga förväntningar.* I Lgr11 är förväntningarna på eleverna högt ställda. Eleven ska göra något mer med det centrala innehållet och kunna tillämpa faktakunskaperna i resonemang och argumentationer, för att dra slutsatser eller jämföra. Det innebär att hen behöver mötas av en undervisning med högt ställda förväntningar och kognitivt utmanande uppgifter. Övningarna i lärarhandledningen är kognitivt utmanande.
- *Stöttning.* För att eleven ska kunna klara kognitivt utmanande uppgifter behöver hen stöttning längs vägen, inte bara här och nu. Det behövs en mer framåtsyftande stöttning i form av strategier. Istället för att förenkla övningen som vi ger eleven ska vi fundera över vilken stöttning eleven behöver för att klara övningen. I lärarhandledningen finns stödstrukturer till övningarna.
- *Språkets betydelse för lärandet.* Lärare behöver bli medvetna om vilka språkliga utmaningar som kan finnas i de texter eleven ska läsa, men också i de texter som eleven själv ska producera. Vi behöver fundera över vilket språk som krävs för att nå förmågor och kunskapskrav inom det område vi arbetar med. Till varje kapitel finns därför begreppsövningar med de ämnesspecifika begreppen.
- *Interaktion och elevaktivitet.* Eleven behöver ges stort talutrymme och möjlighet till interaktion. Att tala och göra stärker lärandet och kunskapsutvecklingen. Elevens tankeprocesser synliggörs. Därför finns övningar i lärarhandledningen med fokus på interaktion och elevaktivitet.
- *Flerspråkighet som resurs.* När elevens flerspråkighet tillvaratas kan språk- och ämneskunskaper utvecklas parallellt. Om vi nyttjar elevens flerspråkighet kan vi ha fortsatt höga förväntningar, och även andraspråkselever kan arbeta med kognitivt utmanande övningar.

Lästips om språk- och kunskapsutvecklande undervisning:

Att undervisa nyanlända. Metoder, reflektioner & erfarenheter. Kaya 2016.

Flerspråkiga elever: effektiv undervisning i en utmanande tid. Cummins 2017.

Läs också på <http://www.thomasandcollier.com/index.html>.

Greppa språket: ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet. Skolverket 2012.

Lyft språket, lyft tänkandet: språk och lärande. Gibbons 2013.

Språkinriktad undervisning: en handbok. Haje & Meestringa 2014.

Språkutvecklande SO-undervisning: strategier och metoder för högstadiet.

Bjerregaard & Kindenberg 2015.

*Stärk språket, stärk lärandet: språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråks-
elever i klassrummet.* Gibbons 2013.

Att bedöma i SO-ämnen

Att bedöma elevens prestationer inom ramen för aktuella styrdokument är en utmaning. Inte enbart därför att bedömning i sig är en komplex process, utan också för att samtliga SO-ämnen är omfattande i relation till både det centrala innehållet och kunskapskraven.

Uppgifterna i *Fundament*-serien utgår från det centrala innehållet och kunskapskraven och är uppbyggda utifrån två principer: **analytisk** och **holistisk** bedömning.

Analytisk bedömning

Analytisk bedömning innebär att bedömningen delas upp i mindre enheter. Varje enskild uppgift bedöms med utgångspunkt i olika *delar av kunskapskravet*. Detta är en metod som lämpar sig väl för bedömning av mindre uppgifter. Varje enskild uppgift är därför markerad med vilka delar av kunskapskravet som uppgiften kan ge belägg för. Varje enskild uppgift ger på så vis information om, eller belägg för, elevens kunskapsnivå.

Holistisk bedömning

Holistisk bedömning innebär att bedömningen riktar sig mot helheten istället för mot en mindre del. Att använda sig av holistisk bedömning lämpar sig bra om läraren ska bedöma ett större arbete eller prestationer över en längre tid. Uppgifterna i *Fundament*-serien understryker vilken förmåga som uppgiften utgår från och kan därför också användas för ett mer långsiktigt arbete och ingå i en större, holistisk bedömning.

Betygsättning

Att bedöma uppgifter är inte samma sak som att sätta betyg. Varje enskild uppgift ger läraren information om elevens kunskaper i relation till kunskapskravet för respektive ämne.

För att kunna sätta ett rättvist betyg är det viktigt att titta på helheten och bedöma elevens kunskaper utifrån samtliga uppgifter och utifrån samtliga belägg som eleven visat.

I denna process kan de olika uppgifterna fungera som underlag för en större helhetsbedömning. I det sammanhanget är det viktigt att läraren tittar på elevens *samlade* prestation.

Att bedöma i ämnet historia

Oavsett vad vi tycker om aktuellt betygssystem är det ett faktum att eleverna ska bedömas och betygsättas. Bedömning är något som kräver erfarenhet och återkommande träning. Bedömningen ligger sedan till grund för det betyg eleven får.

Många tycker att kunskapskravet är luddigt och svårtillgängligt. Därför kommer här en kort sammanfattning av vad de olika delarna faktiskt innebär och hur du kan hantera dem i din undervisning. För att det ska bli mer överskådligt är kunskapskravet uppdelat i olika delkrav, även om man nog i betygsättningen bör betrakta det mer som en helhet.

1. *Kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder.*

Detta är den mest centrala delen av kunskapskravet. Genom att återkommande träna eleverna i årtal, händelsekedjor, personer, och göra det oavsett historisk episod, byggs elevernas faktakunskap fram. Detta är grunden för all annan bedömning i historieämnet.

2. Föra underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar, samt om Förintelsen och andra folkmord.

Denna del av kunskapskravet är knuten till den första delen. Eleverna ska alltså kunna föra olika sorters resonemang där *historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder* ingår. Fokus på resonemangen ska vara "orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar". Det betyder att eleverna ska kunna använda *faktakunskaper* som återfinns i punkt 1 för att förklara, till exempel, hur människor levde i forntidens Egypten eller orsaken till att feodalismen växte fram.

När det kommer till folkmord omnämns det i boken enbart i samband med den transatlantiska slavhandeln. *Fundament Historia 8* och *9* skapar möjlighet för dig att tillsammans med *Fundament Historia 7* knyta ihop olika folkmord och Förintelsen.

3. Dessutom förklarar eleven hur människors villkor och värderingar kan påverkas av den tid de lever i.

Denna del av kunskapskravet berör det som inom historiedidaktiken kallas för *historisk empati*, det vill säga att historien ska mötas utifrån dess egna förutsättningar. Varje tid har sina egna värderingar och det är svårt att möta dessa utifrån vår tids. Man kan ställa frågor i stil med "Varför tänkte de så?" och resonera kring svaren utifrån vår tids värderingar. I *Fundament Historia 8* närmar vi oss detta, men det utvecklas ytterligare i *Fundament Historia 9*.

4. Eleven kan undersöka några utvecklingslinjer inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor och beskriver då samband mellan olika tidsperioder.

En utvecklingslinje är helt enkelt en form av samband under historiska perioder. Det kan vara saker som förändras, eller saker som är likartade under lång tid. I högstadiet förväntas eleverna kunna "undersöka" sådana inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor under olika tidsperioder. Detta hänger tydligt samman med den första delen av kunskapskravet om "faktakunskaper", eftersom undersökning är omöjlig om eleverna inte har fakta med sig, men också med begreppen "kontinuitet och förändring".

5. Eleven anger också någon tänkbar fortsättning på dessa utvecklingslinjer och motiverar sitt resonemang med underbyggda hänvisningar till det förflutna och nuet.

Detta krav tolkas av många som att eleven ska se in i framtiden. Så är naturligtvis inte fallet. Istället är delkravet kopplat till elevens eget *användande* av historia. Tanken med detta krav är att eleven med hjälp av de undersökta utvecklingslinjerna ska klara av att göra sparningar om framtiden och *underbygga* dessa med hjälp av historiska exempel. Det är alltså hur eleven underbygger, eller använder, historia som ska bedömas.

6. Eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans.

Delkravet innebär att eleven bedöms på sin förmåga att hantera historiskt källmaterial och utifrån det dra slutsatser. I kunskapskravet står det dessutom att dessa källor ska vara kopplade till människors levnadsvillkor och det kopplas ihop med punkt 1, 2 och 3. Det är därför passande att knyta det till de olika områden som boken behandlar.

Dessutom ska eleverna kunna resonera om källornas trovärdighet och relevans. Det som bedöms i det sammanhanget är hur eleven *använder* den historiska källan och hur eleven *bedömer* den historiska källan.

Det är viktigt att understryka att det rör sig om *historisk källkritik* och inte om något slags allmän källkritik.

7. Eleven kan föra underbyggda resonemang om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, samt hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden, och vilka konsekvenser det kan få.

Denna del av kunskapskravet behandlar det som ibland kallas för *historiebruk* och i kursplanen benämns *historieanvändning*. Historia är inte neutralt utan kan användas som ett sätt att etablera identiteter eller andra former av sammanhållning. Eleven ska få möjlighet att möta olika typer av användning och analysera dem. Eleven ska också diskutera, resonera och analysera hur olika användning kan leda till olika uppfattning och vilka syften olika typer av användning kan ha. I *Fundament Historia 8* ges möjlighet att träna dessa förmågor.

8. I studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett fungerande sätt.

Denna del av kunskapskravet innebär att eleven bedöms på hur hen använder historiska begrepp. De begrepp som avses i denna del är inte *områdesbegrepp* utan *metodbegrepp*. De begrepp som finns kopplade till varje kapitel, till exempel "fara" eller "feodalism", bedöms under delkrav 1.

Att arbeta med övningarna

Lärobokens uppgifter och övningarna i lärarhandledningen

I lärobokens kapitel finns en rad instuderingsfrågor. Dessa har ett snarlikt upplägg och är i många fall återkommande. Det är i första hand för att skapa en bekant frågestruktur så att även de elever som har det svårast kan hantera dem.

I lärarhandledningen finns ytterligare frågor/övningar. Till varje övning finns en lärarinstruktion. Tabellen på s. 20 i handledningen visar hur övningarna förhåller sig till centralt innehåll och del av kunskapskrav. I övningar/kapiteltest finns ibland rader för eleverna att skriva på, men ofta räcker nog inte dessa till. Då kan ni naturligtvis använda anteckningsbok, lösblad osv. Det går förstås också bra att använda dator istället.

Sambandsövningar

Sambandsövningarna ser olika ut men är alla till för att träna elevernas sambandsförståelse. De är av olika typ men har det gemensamt att de syftar till att utveckla förståelse för att historia hänger ihop över tid, det vill säga orsaker, konsekvenser, kontinuitet och förändring.

Begreppsövningar

Begreppsövningarna ser olika ut men handlar alla om att stärka elevernas begreppskunskaper. Det kan vara både områdesbegrepp och metodbegrepp. Vid något tillfälle kombineras de med sambandsövningar.

Källövningar

Källövningarna syftar till att träna eleverna i att använda historiska källor, att dra slutsatser utifrån historiska källor, se hur olika källor kan förstärka varandra och resonera om källors trovärdighet och relevans.

Fördjupningsuppgifter

Uppgifterna syftar till att utveckla elevernas referenskunskaper. Eftersom *Fundament Historia* i första hand är en grundbok har mer utmanande uppgifter placerats här. De här uppgifterna kan kräva ytterligare faktakällor utöver läroboken.

Historien är enorm. Även om avsikten är att inte förenkla i alltför stor utsträckning så tvingas vi ibland skära av såväl praktiska som läroplanstekniska skäl. I vissa fall innebär det att det saknas detaljer. Sådana har ibland placerats här. Ibland som projektuppgifter, ibland som fördjupande instuderingsuppgifter och ibland som fördjupande texter. Dessa är att betrakta som tillägg och saker att jobba med om tiden finns, inte som saker man ska eller måste göra.

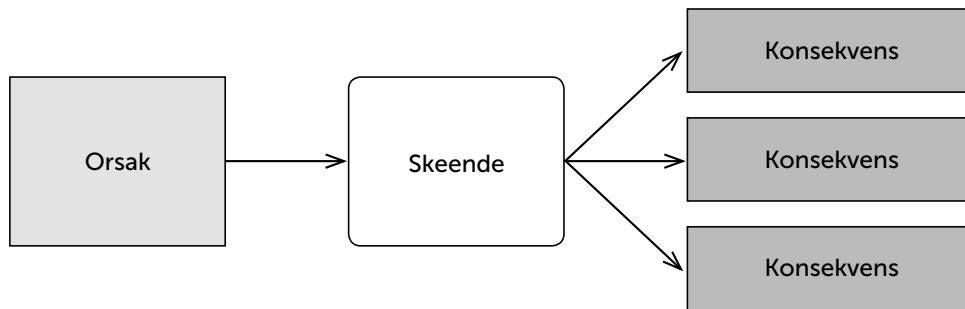
Sambandsmodeller

Att träna samband är en av de svåraste sakerna i historia. För många elever blir det väldigt abstrakt och svårt, och det finns därför all anledning att försöka förenkla det på olika sätt.

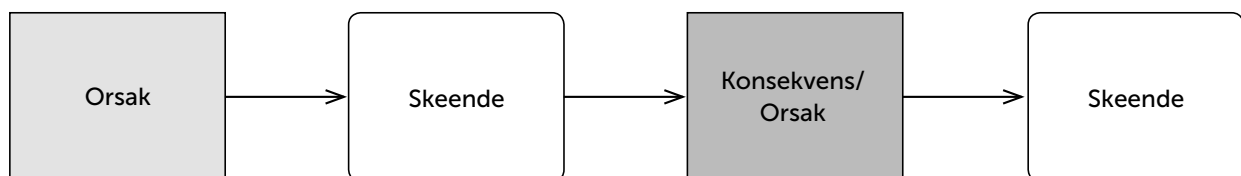
Ett sätt är med hjälp av olika typer av sambandsstrukturer. Bilden nedan visar den allra mest basala av dessa. Denna modell kan användas i alla uppgifter där elever ska förklara hur en historisk orsakskedja hänger ihop. Den kan också användas vid förklaring i helklass.

Modellen tjänar dock bara som en inledande konstruktion. För att elever ska kunna utveckla sambandstänkandet vidare behöver man som lärare också vidareutveckla modellen. Det finns ett par olika vägar att göra detta. Samtliga fungerar i form av helklassundervisning, men givetvis inte under samma lektion.

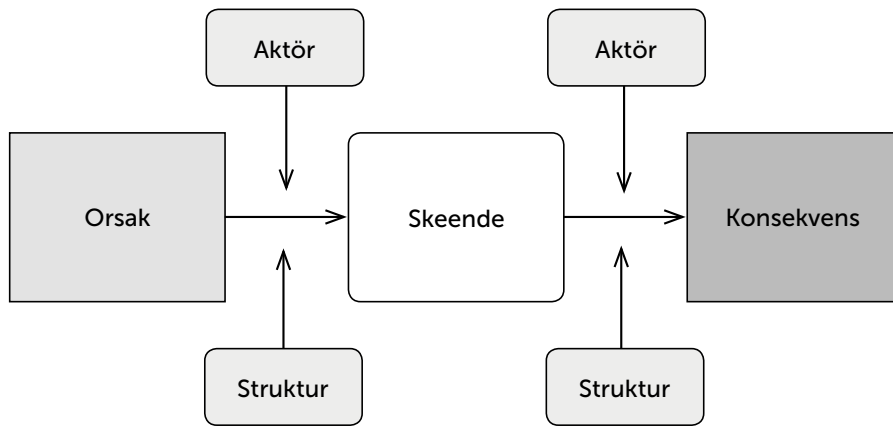

I ovanstående modell har konsekvenserna av ett skede utvecklats. Istället för en enda konsekvens finns tre olika (eller så många som är passande). Den här modellen hjälper eleven att förstå att varje enskild händelse kan ha flera olika konsekvenser. På samma sätt kan man vända på modellen och lägga till flera orsaker för att få eleven att förstå att enskilda händelser eller skeenden inte bara är produkten av en enda orsak, utan ibland av flera.

I denna modell har ytterligare ett element lagts till. Eftersom ingenting i historien egentligen slutar kan man på ovanstående vis illustrera att det som är en konsekvens av en sak kan vara en orsak till en annan. Ett klassiskt exempel på detta är hur Versaillesfreden på samma gång var en konsekvens av första världskriget och en orsak till andra världskriget.

Ett ytterligare sätt att utveckla modellen är att lägga till drivkrafter.

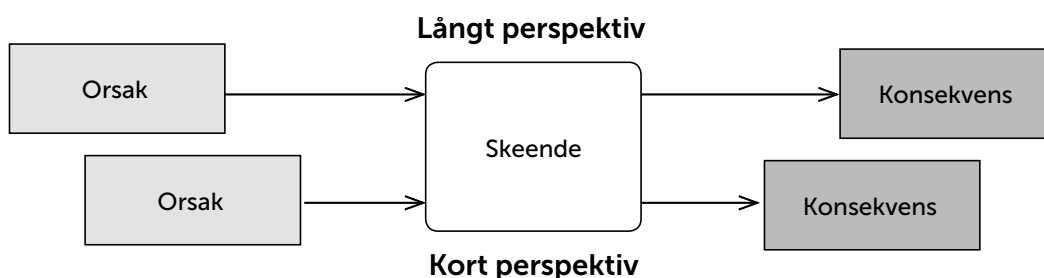

I ovanstående modell är aktör och struktur tillagda. Detta är en förhållandevis komplex modell och bör användas med försiktighet på högstadiet, eftersom den lätt kan förvirra. Poängen med modellen är att den bidrar till att visa att såväl orsaker som konsekvenser har olika nivåer.

En orsak kan vara aktörsdriven eller strukturdriven. Den kan ha konsekvenser på aktörsnivå och på strukturnivå. Förklara aktör och struktur som separata delar av orsakerna. Alltså en uppdelning där en hel orsakskedja har antingen aktörs- eller strukturperspektiv, eller både och.

Korta och långa perspektiv

När det gäller sambandsmodellerna finns det ytterligare en detalj att lägga till. Denna fungerar bara om eleverna förstår skillnaden mellan orsaker och konsekvenser. Det går också att ta ytterligare ett steg om man tränar eleverna i att förstå att såväl orsaker som konsekvenser kan vara långsiktiga och kortsiktiga.

Tillägget kan göras med alla nivåerna i sambandsmallen och fungerar som ett ytterligare lager eller perspektiv på orsaker och konsekvenser.

Sambandskort

Ett annat sätt att träna sambandsförståelsen är sambandskort. Dessa finns i anslutning till kapitlen och innehåller begrepp och fakta som hör samman med respektive kapitel. Sambandskort är en utmärkt övning att genomföra i grupp, helst efter att eleverna fått känna på andra sambandsmodeller.

Skriv ut korten, en uppsättning till varje grupp, och klipp isär dem. Därefter får de som uppgift att placera ihop korten på ett sätt som gör att de logiskt hänger samman, eller på ett sätt som du som lärare tycker är rimligt i sammanhanget.

Sedan kan man diskutera elevernas lösningar i små grupper eller helklass. Under arbetet med placeringen av korten bör alla deltagare få möjligheten att tala, lyssna, resonera och argumentera för hur de olika korten ska placeras. Elever som inte har så djupa kunskaper får då åtminstone möjligheten att följa med och lyssna.

I flera fall kan korten läggas ut på många olika sätt. Det är därför av stor vikt att man som lärare bearbetar elevernas hantering av korten och resonerar kring de fall där elever kanske lagt ut kort på ett sätt som inte riktigt fungerar.

Historiebruksövningar

Historiebruksövningarna syftar till att träna eleverna i att analysera hur historia används i olika sammanhang. Uppgifterna är så långt som möjligt kopplade till det område som behandlas i läroboken. Begreppet historiebruk används dock inte i övningarna. Där talar vi om *historieanvändning* istället, vilket också är det begrepp som används i kursplanen.

Att arbeta med historiebruk

Många elever upplever det komplext att arbeta med hur historia används. För att underlätta har vi i lärarhandledningen tagit fram en modell som ska förenkla arbetet för eleverna. Modellen är återkommande i handledningens kapitel men kan också användas helt fritt utifrån lärarens egna exempel.

I elevernas bok finns olika exempel på hur historia kan användas. Vi har avsiktligt valt bort de modeller som lärare oftast använder, dels på grund av att de är för abstrakta för många elever på högstadiet, dels för att de inte är konstruerade för arbete på denna nivå. Det kan dock vara bra för lärare att känna till en del.

Att hitta exempel som är tydliga är en svår sak. Det är inte okomplicerat att analysera historiebruk, och det förutsätter att eleverna faktiskt kan rätt mycket om den historia som de förväntas reflektera kring. Att arbeta med historiebruk utan historiska kunskaper är inte meningsfullt, därför finns det korta historiska sammanfattningar i anslutning till varje uppgift.

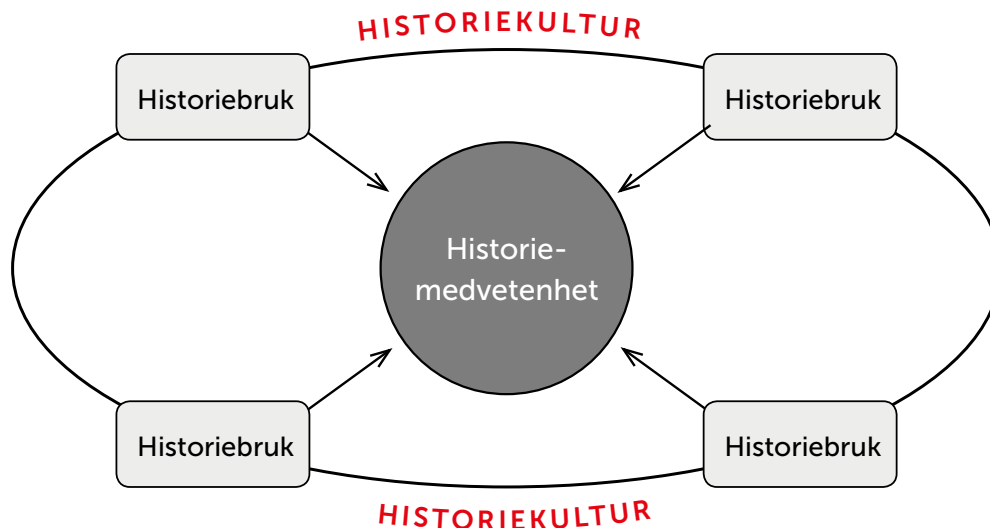
Historiebruk som en del av en kontext

Syftet med grundskolans historieundervisning är att elevernas historiemedvetande ska utvecklas. Därför är det väsentligt att förstå vad historiemedvetande är och hur det utvecklas.

Historieskrivning, historieberättande eller historieanvändning sker aldrig utan ett sammanhang, en kontext. I detta sammanhang kallas den för *historiekultur*. Historiebruket är ett sätt att binda samman historiekulturen med historiemedvetandet. Vårt historiemedvetande utvecklas utifrån hur historia används inom ramen för en eller flera historiekulturer. Kortfattat kan man beskriva historiemedvetande som kompetensen att genom tolkningar av det förflutna skapa förståelse för samtiden och därigenom få förväntningar på framtiden.

Man kan beskriva det som att historiekultur är alla de saker som binder ihop då och nu. Det kan vara sedvänjor, källor, kollektiva minnen – de saker som gör att vi tillsammans minns en historia. Kulturen kan finnas på ett övergripande plan, som i ett land eller ett politiskt parti, eller i ett mindre perspektiv, som en familj. Det existerar därför flera olika historiekulturer samtidigt. Alla dessa påverkar och utvecklar vårt historiemedvetande.

Av det skälet är det problematiskt att i undervisningen använda historia skapad enbart i underhållnings- eller kommersiellt syfte. Om vårt historiemedvetande utvecklas genom den sortens historieförmedling kommer vi att få en skev bild av historien, för även den historiska film som är äck så noggrann med sin förmedling måste välja bort och välja sida för att skapa en dramaturgiskt tilltalande berättelse.

Historiebruket är ett sätt att binda samman den historiekultur som vi lever och verkar inom och det historiemedvetande som grundskolan har som syfte att skapa.

För den som ska undervisa om historiebruk är det viktigt att komma ihåg att historiekulturen är avgörande för *hur* man tar till sig historia. Därför blir också *valet* av den historia man förmedlar eller det historiebruk man visar upp i högsta grad väsentligt.

Man skulle kunna beskriva det som att historiekulturen aktiveras genom historiebruket. Vår historiekultur innehåller bestämda uppfattningar om historiska skeenden. Andra världskriget är ett exempel: vi saknar i princip helt skildringar av det ur Nazitysklands eller Sovjetunionens perspektiv.

Analysera historiebruk

Det finns olika sätt att analysera historiebruk. Bland svenska lärare är sannolikt den modell som arbetades fram av Klas-Göran Karlsson och senare även Ulf Zander mest spridd. Den är inte i första hand avsedd för att användas i skolan och kan därför bli lite problematisk. I modellen delas historiebruket upp i en rad olika kategorier, som sedan ligger till grund för analysen. Enbart kategoriseringarna förutsätter vissa förkunskaper, vilket gör att modellen ofta blir alldeles för svår. Därför kan det vara klokt att försöka röra sig bort från den.

Hos de danska historiedidaktikerna Anders Hassing och Christian Vollmond återfinns en liknande kategorisering. Även denna kan vara svår för många elever, men syftet med modellen är att den ska användas i undervisning. Den största skillnaden mellan modellerna ligger i hur man ser på frågorna om brukets syfte samt vilka frågor man ställer till den historia som används.

Hos Hassing och Vollmond delas bruket upp i sex kategorier:

Historia som läromästare

Historiska händelser används för att lära av historien.

Exempel: "På 1930-talet ledde rasismen till krig och folkmord, alltså måste vi vara toleranta för att det inte ska upprepas."

Historia som perspektiv eller spegel

Historiska händelser används för att sätta saker i perspektiv och exemplifiera i relation till vår egen tid.

Exempel: "När jag var barn fanns inte internet."

Historia som identitetsskapare

Historia används för att skapa eller stärka en identitet. Genom identitetsskapande kan vissa betenden eller traditioner förklaras önskvärda eller oönskade.

Exempel: "Vi vikingar har alltid druckit öl."

Historia som argument

Olika historiska händelser används för att underbygga en specifik åsikt. Den historia som används kan vara positiv eller negativ, beroende på vad man vill uppnå.

Exempel: "Vill du ha det som i Sovjet, eller?"

Historia som underhållning

Historia där syftet är att underhålla. Det kan vara på många olika sätt, t.ex. tv-spel, film.

Historia som vetenskap

Den historieanvändning som hör hemma på högskolor och universitet.

De här perspektiven kan man bära med sig när man som lärare pratar om vilka syften som kan finnas med att använda historia.

Hur elevernas modell fungerar

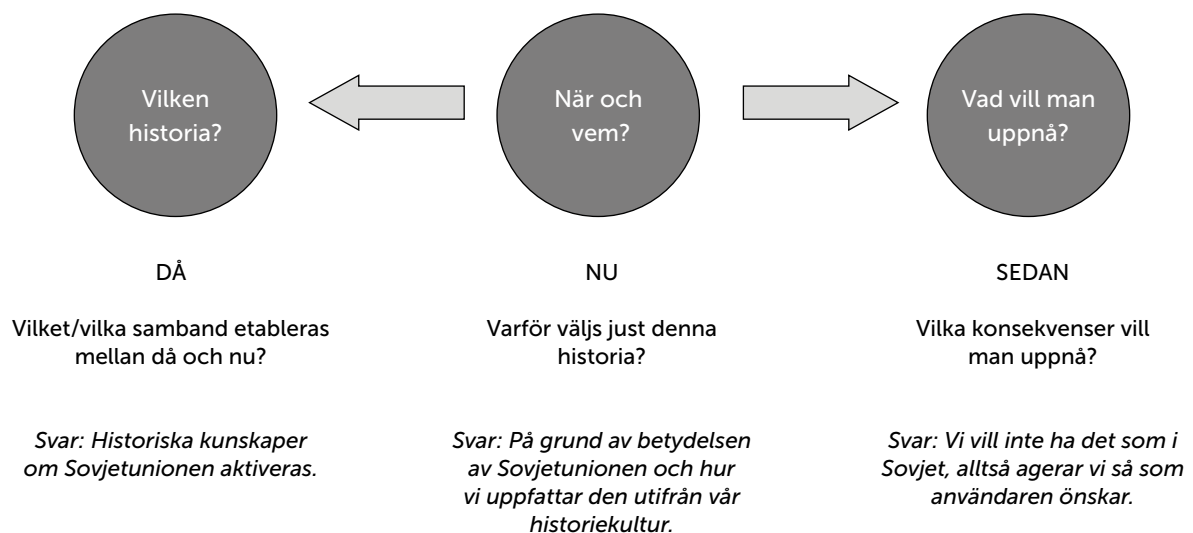
Den modell som här presenteras för eleverna utgår egentligen inte från någon av ovanstående modeller. Istället bygger den bland annat på arbete som gjorts av Kenneth Nordgren och Per Eliasson vid Karlstads och Malmö universitet.

Utgångspunkten är att all historieanvändning sker i nuet. När historia används *aktiveras* en specifik dåtid. Genom att aktivera denna dåtid vill man att den som ser det historiska exemplet ska uppleva eller tänka vissa saker. Man kan säga att det är i detta skede som historiekulturen aktiveras.

Den som använder historia avser att skapa vissa tankar om framtiden, vissa konsekvenser. Om historia används i nuet ligger konsekvenserna i "framtiden". Det är viktigt att minnas att "nuet" inte nödvändigtvis är vad vi annars menar med nutid, utan snarare avser *det tillfälle* då historia används, oavsett om det är en tavla som målades 1878 eller en reklam som gjordes 2020.

I modellen finns alltså ett NU (när historia används), ett DÅ (den historia som används) och ett SEDAN (där önskade konsekvenser befinner sig).

Exempel på historieanvändning: Vill du ha det som i Sovjet, eller?

Genom att använda en specifik historia vill den som använder historia etablera olika samband mellan då och nu. Det kan till exempel vara att peka på likheter eller dra lärdom ("det som hände då får inte hända igen"). Det kan vara att visa på skillnader ("det var bättre förr") eller att visa på att det som händer nu har en orsak i historien. Det väsentliga är inte vilken kategori som används, utan *vilket samband* man avser att etablera.

Exempel på *konsekvenser* skulle kunna vara att historia (eller nutid) normaliseras, antingen genom att vi automatiskt knyter en specifik händelse till något skeende eller blir så bekanta med exempelvis ett historiskt uttryck att det tappar betydelse. Konsekvenser kan också vara saker som identitetsskapande, eller att en utsatt grupp får upprättelse eller att ett specifikt politiskt beslut genomförs eller stoppas.

För att elever ska kunna arbeta med historia behöver de förstå att inte all historieanvändning är intressant i alla sammanhang. I sin enklaste form kan historiebruk beskrivas som "alla tillfällen när historia används". Men det är inte alltid historia används med ett uttalat syfte. Ibland kan det vara av obetänksamhet eller av gammal vana. Att analysera den typen av historiebruk är inte givande.

En bättre benämning på historiebruk är att det är "de tillfällen då användningen är viktigare än historien". Filmer eller spel är utmärkta exempel på detta. Där är det dramaturgi eller kommersiellt värde som är det primära, och historia är sekundärt.

Att arbeta med eleverna

För att eleverna ska kunna analysera historiebruk behöver de, utöver historiska sakkunskaper, förstå tre saker:

1. Att det finns olika sätt att använda historia.
2. Att det finns olika syften att använda historia.
3. Att det finns historieanvändning som är helt oavsiktlig.

För att elever ska kunna träna på att analysera behövs en modell:

Vid undervisning om historiebruk bör läraren förklara vad som händer i de olika delarna av modellen.

Eleverna tränar på att analysera användning genom att ställa följande frågor:

1. När används historia?
2. Vem använder historia?
3. Vilken historia används?
4. Vad vill den som använder historia uppnå?

Analysuppgifter

<p><i>Vilken historia? Vilket/vilka samband etableras mellan då och nu?</i></p>	<p>Vilken?</p>	<p>Vilken historia används? Ge exempel.</p>
<p><i>När och vem? Varför just denna historia? Historiekultur</i></p>	<p>När?</p>	<p>I vilket sammanhang används historia?</p>
	<p>Vem?</p>	<p>Vem eller vilka använder historia?</p>
	<p>Varför?</p>	<p>Varför har den som använder historia valt denna historia?</p>
<p><i>Vad vill man uppnå? I vilket syfte används denna historia? Vilka tänkbara konsekvenser finns?</i></p>	<p>Syfte?</p>	<p>Vad vill den som använder historia uppnå genom att använda denna historia?</p>

Övningarna om historieanvändning utgår ifrån ovanstående tabell. Men det räcker inte att bara använda rutorna i den. Tanken med tabellen är att underlätta elevernas arbete. Den bygger på att eleverna ställer frågor till det historiebruk de presenteras för. Frågorna kan sedan leda in eleverna i ett sätt att tänka.

Observera att den tabell som återfinns i elevernas övningar saknar kolumnen till vänster, som finns i tabellen här. Den finns bara med i lärarens version av tabellen för att illustrera hur de olika nivåerna hänger ihop.

- Eleverna börjar med att ta reda på *vilken* historia som används. Ibland kan det innebära att de måste repetera eller fördjupa tidigare kunskaper.
- I det andra steget ska eleven redogöra för *när* historia används, *vem* det är som använder historia och *varför* just det specifika historiska exemplet används. Det är i detta skede som eleven *aktiverar* historiekulturen. I detta skede är det **inte** syftet som vi letar efter. Frågan *Varför just denna historia?* är tänkt att leda in eleverna i en fundering kring vad det är i "nuet" som gör att ett specifikt historiskt exempel används.
- De första frågorna leder eleven till funderingar kring historieanvändningens syfte. Slutligen ställs frågan om *vad* den som använder historia vill uppnå.

I övningarna finns det ibland stödmeningar eller annat inlagt för att eleverna ska komma igång med sin analys.

När eleverna använt mallen finns möjligheter att låta dem skriva resonerande texter utifrån den, det vill säga omsätta det strukturerade i mer utförlig text.

Lästips

För den som vill sätta sig in mer i området historiebruk rekommenderas följande:

- Aronsson, P. (2002). *Historiekultur, politik och historievetenskap i Norden*. Historisk tidskrift (Stockholm). (2002(122):2, s. 189–208).
- Bruér, M. (2018). *SO-ämnena i blickfånget: geografi, religionskunskap, historia och samhällskunskap*. (Första upplagan). Stockholm: Gothia fortbildning.
- Hammar, I. & Zander, U. (red.) (2015). *Svärd, sandaler och skandaler: antiken på film och i tv*. Lund: Studentlitteratur.
- Hassing, A. & Vollmond, C. (2018). *Historieämnets identiteter och metoder: en introduktion*. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur.
- Karlsson, K. & Zander, U. (red.) (2009). *Historien är nu: en introduktion till historiedidaktiken*. (2., [uppdaterade och bearbetade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Karlsson, K. & Zander, U. (red.) (2014). *Historien är närvarande: historiedidaktik som teori och tillämpning*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Nordgren, K. (2006). *Vems är historien?: historia som medvetande, kultur och handling i det mångkulturella Sverige*. Diss. Karlstad: Karlstads universitet, 2006.
- Odenstad, C. (2014). *Ämnesdidaktik för SO-ämnena: för grundskolan*. (1. uppl.) Malmö: Gleerup.
- Stolare, M. & Wendell, J. (red.) (2018). *Historiedidaktik i praktiken: för lärare 4–6*. (1. uppl.). Malmö: Gleerups.

Ett särskilt tack riktas till professor Per Eliasson, Malmö universitet, för goda råd och synpunkter rörande detta avsnitt.

Övningarnas koppling till centralt innehåll och kunskapskrav

I tabellen nedan ser du respektive övnings koppling till det centrala innehållet och till del av kunskapskrav. De delar av kunskapskraven som avses listas efter tabellen.

Kapitel	Centralt innehåll	Övning	Del av kunskapskrav kopplad till resp. övning							
			1	2	3	4	5	6	7	8
Kapitel 1. Hur historia används	Hur historia kan användas för att skapa eller stärka gemenskaper, till exempel inom familjen, föreningslivet, organisationer och företag. Hur historia kan användas för att skapa eller stärka nationella identiteter. Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.	1. Nutid i dåtid							X	
		2. Begrepp – historie-användning								X
		3. En pyrrhusseger för hamnarbetarförbundet							X	
		4. Bli en historiker!			X			X		X
		Kapiteltest 1							X	X
Kapitel 2. Den nya tidens slut	Den ökade världshandeln mellan Europa, Asien, Afrika och Amerika. Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier. Vad historiska källor kan berätta om människors och gruppers strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor, till exempel genom uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri. Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.	5. Begrepp – den nya tidens slut	X							
		6. Samband – den nya tidens slut	X							
		7. Makt	X			X				X
		8. Ett brev till Voltaire	X					X		X
		9. Mer om den nya tidens slut	X	X						
		Kapiteltest 2	X	X			X			X
Kapitel 3. Det långa 1800-talet	Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier. Hur historiska källor och berättelser om en familjs eller släkts historia speglar övergripande förändringar i människors levnadsvillkor.	10. Din dag i historien	X	X		X				X

Kapitel	Centralt innehåll	Övning	Del av kunskapskrav kopplad till resp. övning									
			1	2	3	4	5	6	7	8		
Kapitel 4. Den amerikanska revolutionen och frihetskriget	<p>Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier.</p> <p>Vad historiska källor kan berätta om människors och grupper strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor, till exempel genom uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri.</p> <p>Hur historia kan användas för att skapa eller stärka nationella identiteter.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.</p>	11. Begrepp – den amerikanska revolutionen och frihetskriget	X									
		12. Samband – den amerikanska revolutionen och frihetskriget	X									
		13. Händelser – den amerikanska revolutionen och frihetskriget	X	X		X						X
		14. Tidslinje – den amerikanska revolutionen och frihetskriget	X									
		15. George Robert Twelves Hewes minns						X				X
		16. Mer om den amerikanska revolutionen och frihetskriget	X		X							
		Kapiteltest 4	X	X								X
Kapitel 5. Den franska revolutionen	<p>Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier.</p> <p>Vad historiska källor kan berätta om människors och grupper strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor, till exempel genom uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri.</p> <p>Hur historia kan användas för att skapa eller stärka nationella identiteter.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.</p>	17. Begrepp – franska revolutionen	X									
		18. Samband – franska revolutionen	X									
		19. Tidslinje – franska revolutionen	X	X								
		20. Varför revolution?	X	X								X
		21. Robespierrepriset	X							X		X
		22. Till Paris ska han rida på en gris	X	X					X			X
		23. Mer om franska revolutionen	X						X			
Kapiteltest 5	X	X	X							X		
Kapitel 6. Napoleontiden	<p>Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier.</p> <p>Den europeiska dominansen, imperialism och kolonialism.</p> <p>Hur historia kan användas för att skapa eller stärka nationella identiteter.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.</p>	24. Begrepp – Napoleontiden	X									
		25. Samband – Napoleontiden	X									
		26. Varför Napoleon?	X	X								X
		27. Napoleon korsar Alperna							X			X
		28. Mer om Napoleontiden	X	X	X							
		Kapiteltest 6	X	X								X

Kapitel	Centralt innehåll	Övning	Del av kunskapskrav kopplad till resp. övning								
			1	2	3	4	5	6	7	8	
Kapitel 7. Den industriella revolutionen	<p>Industrialiseringen i Europa och Sverige. Olika historiska förklaringar till industrialiseringen, samt konsekvenser för olika samhällsgruppers och människors levnadsvillkor i Sverige, Norden, Europa och några olika delar av världen. Migration inom och mellan länder.</p> <p>Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier.</p> <p>Vad historiska källor kan berätta om människors och gruppers strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor, till exempel genom uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.</p>	29. Begrepp – den industriella revolutionen	X								
		30. Samband – den industriella revolutionen	X								
		31. Utveckling efter den industriella revolutionen	X	X	X	X	X				
		32. Barnarbete i England på 1800-talet						X			X
		33. Större än den industriella revolutionen	X							X	X
		34. Tidslinje – den industriella revolutionen	X	X		X					
		35. Mer om den industriella revolutionen	X	X	X						
		Kapiteltest 7	X	X		X					
Kapitel 8. Europa under 1800-talet	<p>Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier.</p> <p>Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad historiska källor kan berätta om människors och gruppers strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor, till exempel genom uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.</p>	36. Begrepp – Europa under 1800-talet	X								
		37. Samband – Europa under 1800-talet	X								
		38. Tidslinje – Europa under 1800-talet	X	X							
		39. Befolkningsutvecklingen i Europa under 1800-talet	X	X		X	X	X			X
		40. Suffragetttvitt								X	X
		41. Kontinuitet och förändring – Europas stormakter	X	X		X		X			X
		42. Mer om Europa under 1800-talet	X		X					X	
		Kapiteltest 8	X	X	X						

Kapitel	Centralt innehåll	Övning	Del av kunskapskrav kopplad till resp. övning								
			1	2	3	4	5	6	7	8	
Kapitel 9. USA under 1800-talet	<p>Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad historiska källor kan berätta om människors och gruppers strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor, till exempel genom uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.</p>	43. Begrepp – USA under 1800-talet	X								
		44. Samband – USA under 1800-talet	X								
		45. Tidslinje – USA under 1800-talet	X	X							
		46. Varför inbördeskrig?	X	X							X
		47. Emancipationsproklamationen						X			X
		48. Mer om USA under 1800-talet	X	X	X					X	X
		Kapiteltest 9	X	X	X						X
Kapitel 10. Sverige i förändring	<p>Industrialiseringen i Europa och Sverige. Olika historiska förklaringar till industrialiseringen, samt konsekvenser för olika samhällsgruppers och människors levnadsvillkor i Sverige, Norden, Europa och några olika delar av världen. Migration inom och mellan länder.</p> <p>Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier.</p> <p>Vad historiska källor kan berätta om människors och gruppers strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor, till exempel genom uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri.</p> <p>Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.</p> <p>Demokratisering i Sverige. Bildandet av politiska partier, nya folkrörelser, till exempel kvinnorörelsen, och kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män. Kontinuitet och förändring i synen på kön, jämställdhet och sexualitet.</p> <p>Historiska perspektiv på urfolket samernas och de övriga nationella minoriteternas situation i Sverige.</p> <p>Exempel på hur 1800- och 1900-talet kan avläsas i våra dagar genom traditioner, namn, språkliga uttryck, byggnader, städer och gränser.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.</p>	49. Begrepp – Sverige i förändring	X								
		50. Samband – Sverige i förändring	X								
		51. Tidslinje – Sverige i förändring	X	X							
		52. Orsaker och konsekvenser	X	X		X					
		53. Nymalthusianska artiklar						X		X	
		54. Kontinuitet och förändring: historisk migration	X	X		X	X			X	
		55. Mer om Sverige i förändring	X		X					X	
		Kapiteltest 10	X	X		X				X	

Kapitel	Centralt innehåll	Övning	Del av kunskapskrav kopplad till resp. övning									
			1	2	3	4	5	6	7	8		
Kapitel 11. Världen under 1800-talet	<p>Den europeiska dominansen, imperialism och kolonialism.</p> <p>Vad historiska källor kan berätta om människors och gruppers strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor, till exempel genom uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.</p>	56. Begrepp – världen under 1800-talet	X									
		57. Samband – världen under 1800-talet	X	X								
		58. Tidslinje – världen under 1800-talet	X									
		59. Krigets fångar			X			X			X	
		60. Mer om världen under 1800-talet	X	X	X	X		X				X
		Kapiteltest 11	X	X	X	X						X
Kapitel 12. Mot det moderna Europa	<p>Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.</p> <p>Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.</p> <p>Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang.</p>	61. Begrepp – mot det moderna Europa	X	X								
		62. Samband – mot det moderna Europa	X	X								
		63. Tidslinje – mot det moderna Europa	X	X								
		64. Mer om vägen mot det moderna Europa	X	X								
		Kapiteltest 12	X	X								

Delar av kunskapskravet

Kunskapskravet bör betraktas som en helhet när det kommer till betygsättning. För att det ska vara enklare att använda uppgifterna i boken som underlag för bedömning har vi gjort en uppdelning. Denna uppdelning är till för att du som lärare ska kunna få belägg för elevernas kunskapsnivå i relation till de olika uppgifterna. Mer om de olika delarna och hur man kan tänka kring bedömning av detta hittar du på s. 8. Texten nedan är bearbetad.

Kunskapskrav 1	Kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder.
Kunskapskrav 2	Att föra underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar, samt om Förintelsen och andra folk-mord.
Kunskapskrav 3	Att förklara hur människors villkor och värderingar kan påverkas av den tid de lever i.
Kunskapskrav 4	Att undersöka några utvecklingslinjer inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor och beskriva samband mellan olika tidsperioder.
Kunskapskrav 5	Att ange någon tänkbar fortsättning på dessa utvecklingslinjer och motivera sitt resonemang med underbyggda hänvisningar till det förflutna och nuet.
Kunskapskrav 6	Att kunna använda historiskt källmaterial för att dra underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och föra underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans.
Kunskapskrav 7	Att kunna föra underbyggda resonemang om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, samt hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden, och vilka konsekvenser det kan få.
Kunskapskrav 8	I studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kunna använda historiska begrepp på ett fungerande sätt.

Året runt på 25 moment

Ett problem för alla som undervisar i historia på högstadiet är att få tiden att räcka till. För att underlätta har vi skapat en kapitelstruktur som kan vara till hjälp för att hantera undervisningen under året.

På de flesta skolor varierar läsåret mellan 36 och 38 veckor, beroende på hur schema läggs och helgdagar är fördelade. Som lärare har man oftast 40–50 minuter i veckan till sitt förfogande i historieämnet. I den bästa av världar innebär det att man för hela årskurs 8 har 38 lektioner, även om det oftast blir färre.

Strukturen är uppdelad i 25 olika *moment*. Varje enskilt moment kan omfatta en eller flera lektioner. Momenten är i första hand uppdelade utifrån *omfattningen* av text och uppgifter, i andra hand efter hur kronologin hänger samman. Ibland har vi fått göra avvägningar mellan dessa.

Momenten är tänkta att fungera som ett stöd för dig i din planering, men är enbart ett förslag. Du avgör naturligtvis själv vilka delar du vill arbeta med, liksom hur och när.

Kapitel 1. Hur historia används

Moment	Planering och övningar
1	Hur historia används, s. 15–20 <ul style="list-style-type: none">• 1. Nutid i dåtid• 2. Begrepp – historieanvändning• 3. En pyrrhuseger för hamnarbetarförbundet• 4. Bli en historiker!
	Kapiteltest 1

Kapitel 2. Den nya tidens slut

Moment	Planering och övningar
2	Den nya tidens slut, s. 23–32 <ul style="list-style-type: none">• 5. Begrepp – den nya tidens slut• 6. Samband – den nya tidens slut• 7. Makt• 8. Ett brev till Voltaire• 9. Mer om den nya tidens slut
	Kapiteltest 2

Kapitel 3. Det långa 1800-talet

Moment	Planering och övningar
3	Det långa 1800-talet, s. 35–37 <ul style="list-style-type: none">• 10. Din dag i historien

Kapitel 4. Den amerikanska revolutionen och frihetskriget

Moment	Planering och övningar
4	Den amerikanska revolutionen och frihetskriget, s. 39–49 <ul style="list-style-type: none">• 11. Begrepp – den amerikanska revolutionen och frihetskriget• 12. Samband – den amerikanska revolutionen och frihetskriget• 13. Händelser – den amerikanska revolutionen och frihetskriget• 14. Tidslinje – den amerikanska revolutionen och frihetskriget• 15. George Robert Twelves Hewes minns• 16. Mer om den amerikanska revolutionen och frihetskriget
	Kapiteltest 4

Kapitel 5. Den franska revolutionen

Moment	Planering och övningar
5	Den franska revolutionen, orsaker, s. 51–56 <ul style="list-style-type: none">• 17. Begrepp – franska revolutionen• 18. Samband – franska revolutionen• 19. Tidslinje – franska revolutionen• 20. Varför revolution?• 22. Till Paris ska han rida på en gris• 23. Mer om franska revolutionen
6	Den franska revolutionen, förlopp, s. 57–64 <ul style="list-style-type: none">• 17. Begrepp – franska revolutionen• 18. Samband – franska revolutionen• 19. Tidslinje – franska revolutionen• 21. Robespierrepriset• 23. Mer om franska revolutionen
	Kapiteltest 5

Kapitel 6. Napoleontiden

Moment	Planering och övningar
7	Napoleontiden, s. 67–76 <ul style="list-style-type: none">• 24. Begrepp – Napoleontiden• 25. Samband – Napoleontiden• 26. Varför Napoleon?• 27. Napoleon korsar Alperna• 28. Mer om Napoleontiden
	Kapiteltest 6

Kapitel 7. Den industriella revolutionen

Moment	Planering och övningar
8	<p>Den industriella revolutionens bakgrund, s. 77–83</p> <ul style="list-style-type: none"> • 29. Begrepp – den industriella revolutionen • 30. Samband – den industriella revolutionen • 34. Tidslinje – den industriella revolutionen • 35. Mer om den industriella revolutionen
9	<p>Den industriella revolutionens förlopp, s. 84–89</p> <ul style="list-style-type: none"> • 29. Begrepp – den industriella revolutionen • 30. Samband – den industriella revolutionen • 34. Tidslinje – den industriella revolutionen • 35. Mer om den industriella revolutionen
10	<p>Den industriella revolutionens människor, s. 90–95</p> <ul style="list-style-type: none"> • 29. Begrepp – den industriella revolutionen • 30. Samband – den industriella revolutionen • 32. Barnarbete i England på 1800-talet • 34. Tidslinje – den industriella revolutionen • 35. Mer om den industriella revolutionen
11	<p>Den industriella revolutionens samhällsförändring, s. 96–99</p> <ul style="list-style-type: none"> • 29. Begrepp – den industriella revolutionen • 30. Samband – den industriella revolutionen • 31. Utveckling efter den industriella revolutionen • 33. Större än den industriella revolutionen • 34. Tidslinje – den industriella revolutionen
	Kapiteltest 7

Kapitel 8. Europa under 1800-talet

Moment	Planering och övningar
12	<p>Europa under 1800-talet, samhällsförändring, s. 103–111</p> <ul style="list-style-type: none"> • 36. Begrepp – Europa under 1800-talet • 37. Samband – Europa under 1800-talet • 38. Tidslinje – Europa under 1800-talet • 39. Befolkningsutveckling i Europa under 1800-talet • 41. Kontinuitet och förändring – Europas stormakter
13	<p>Europa under 1800-talet, ideologierna, s. 112–117</p> <ul style="list-style-type: none"> • 36. Begrepp – Europa under 1800-talet • 37. Samband – Europa under 1800-talet • 38. Tidslinje – Europa under 1800-talet • 40. Suffragettvitt
14	<p>Europa under 1800-talet, nationalismen, s. 118–125</p> <ul style="list-style-type: none"> • 36. Begrepp – Europa under 1800-talet • 37. Samband – Europa under 1800-talet • 38. Tidslinje – Europa under 1800-talet
15	<p>Europa under 1800-talet, mellan revolution och reform s. 128–133</p> <ul style="list-style-type: none"> • 36. Begrepp – Europa under 1800-talet • 37. Samband – Europa under 1800-talet • 38. Tidslinje – Europa under 1800-talet • 42. Mer om Europa under 1800-talet
	Kapiteltest 8

Kapitel 9. USA under 1800-talet

Moment	Planering och övningar
16	USA under 1800-talet, expansion, s. 137–143 <ul style="list-style-type: none">• 43. Begrepp – USA under 1800-talet• 44. Samband – USA under 1800-talet• 45. Tidslinje – USA under 1800-talet
17	USA under 1800-talet, inbördeskriget, s. 144–149 <ul style="list-style-type: none">• 43. Begrepp – USA under 1800-talet• 44. Samband – USA under 1800-talet• 45. Tidslinje – USA under 1800-talet• 46. Varför inbördeskrig?• 47. Emancipationsproklamationen• 48. Mer om USA under 1800-talet
	Kapiteltest 9

Kapitel 10. Sverige i förändring

Moment	Planering och övningar
18	Sverige i förändring, 1700-talet, s. 153–164 <ul style="list-style-type: none">• 49. Begrepp – Sverige i förändring• 50. Samband – Sverige i förändring• 51. Tidslinje – Sverige i förändring• 55. Mer om Sverige i förändring
19	Sverige i förändring, kungamakt och tankekraft, s. 164–173 <ul style="list-style-type: none">• 49. Begrepp – Sverige i förändring• 50. Samband – Sverige i förändring• 51. Tidslinje – Sverige i förändring• 55. Mer om Sverige i förändring
20	Sverige i förändring, industrinationen, s. 174–185 <ul style="list-style-type: none">• 49. Begrepp – Sverige i förändring• 50. Samband – Sverige i förändring• 51. Tidslinje – Sverige i förändring• 55. Mer om Sverige i förändring
21	Sverige i förändring, emigrationen, s. 186–194 <ul style="list-style-type: none">• 49. Begrepp – Sverige i förändring• 50. Samband – Sverige i förändring• 51. Tidslinje – Sverige i förändring• 52. Orsaker och konsekvenser• 53. Nymalthusianska artiklar• 54. Kontinuitet och förändring: historisk migration• 55. Mer om Sverige i förändring
	Kapiteltest 10

Kapitel 11. Världen under 1800-talet

Moment	Planering och övningar
22	Världen under 1800-talet, imperialismen, s. 199–205 <ul style="list-style-type: none">• 56. Begrepp – världen under 1800-talet• 57. Samband – världen under 1800-talet• 58. Tidslinje – världen under 1800-talet
23	Världen under 1800-talet, Afrika, s. 206–214 <ul style="list-style-type: none">• 56. Begrepp – världen under 1800-talet• 57. Samband – världen under 1800-talet• 58. Tidslinje – världen under 1800-talet• 59. Krigets fångar
24	Världen under 1800-talet, resten av världen, s. 215–219 <ul style="list-style-type: none">• 56. Begrepp – världen under 1800-talet• 57. Samband – världen under 1800-talet• 58. Tidslinje – världen under 1800-talet• 60. Mer om världen under 1800-talet
	Kapiteltest 11

Kapitel 12. Mot det moderna Europa

Moment	Planering och övningar
25	Mot det moderna Europa, s. 223–232 <ul style="list-style-type: none">• 61. Begrepp – mot det moderna Europa• 62. Samband – mot det moderna Europa• 63. Tidslinje – mot det moderna Europa• 64. Mer om vägen mot det moderna Europa
	Kapiteltest 12

Kapitel 1. Hur historia används

I det här kapitlet får eleverna möta den del av historieämnet som handlar om hur historia används. Eleverna möter en metod för att bearbeta historieanvändning, som ger dem möjlighet att ta till sig en av de allra svåraste delarna av historieundervisningen. I kapitlet repeteras även några begrepp som förekommer i *Fundament Historia 7*.

Historieanvändningen är en central del av förståelsen för hur ett historiemedvetande utvecklas, och därför fyller kapitlet en viktig roll i elevernas utveckling. Arbetet måste göras i anslutning till läroboken. Att arbeta med modellerna utan att eleverna känner till de historiska områden som ska analyseras är tämligen meningslöst, då analys förutsätter att eleverna har fullgoda faktakunskaper.

Kapitlet behandlar följande delar av det centrala innehållet:

- Hur historia kan användas för att skapa eller stärka gemenskaper, till exempel inom familjen, föreningslivet, organisationer och företag.
- Hur historia kan användas för att skapa eller stärka nationella identiteter.
- Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.

Följande delar av kunskapskravet kan bedömas utifrån kapitlet:

- Eleven förklarar hur människors villkor och värderingar kan påverkas av den tid de lever i.
- Eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra (...) underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då (...) underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans.
- Eleven kan föra (...) underbyggda resonemang om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, samt hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden, och vilka konsekvenser det kan få.
- I studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett (...) fungerande sätt.

Övningar i kapitlet

1. Nutid i dåtid
2. Begrepp – historieanvändning
3. En pyrrhusseger för hamnarbetarförbundet
4. Bli en historiker!

Kapiteltest 1

1. Nutid i dåtid

Kapitel i Fundament Historia 8: Kapitel 1. Hur historia används

Typ av övning: undervisningstips

Gruppstorlek: helklass

Tid: 10–40 minuter

Förmågor som tränas: historieanvändning

Koppling till centralt innehåll och kunskapskrav: se tabell på s. 20

Lärarinstruktion

I läroboken finns en bild på ryttarstatyn av Karl X Gustav i Malmö (s. 17). Den finns även på elevbladet i den här uppgiften och kan användas som utgångspunkt för att undervisa om hur historia används. För läraren kan det vara bra att läsa på lite om statyn som sådan, och även om historiebruk i lärarhandledningen s. 13.

Malmö stads sida om statyn:

<https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Kulturarv-Malmo/L-O/Offentlig-konst.html>

En text av Åsa Wendin från *Forskarskolan historiska medier* (2013):

<https://forhimumea.wordpress.com/2013/02/01/karl-x-gustaf-i-malmo-ett-problematiskt-monument/>

Dick Harrisons blogg hos *Svenska Dagbladet*:

<http://blog.svd.se/historia/2015/03/10/karl-x-gustav-i-malmo/>

1. Dela ut elevbladet. På det finns några exempel. De är inte givna, utan läraren kan fylla på eller ta bort.
2. Gå igenom lärobokens kapitel 1.
3. Gå igenom begreppen "dåtid", "nutid" och "framtid". Använd modellen på s. 16 i lärarhandledningen.
4. Använd bilden på Karl X Gustavs ryttarstaty för att exemplifiera. I detta fall användes historia 1896, när statyn restes. Det är alltså en användning i dåtid som åsyftas. "Nutid" i detta fall ligger alltså i "dåtid". Det är viktigt att poängtera att vid studier av historieanvändning är "nutid" det tillfälle då historia används.

1. Nutid i dåtid

Karl X Gustavs ryttarstaty i Malmö.

Vilken?	Vilken historia används? Ge exempel.
När?	I vilket sammanhang används historia?
Vem?	Vem eller vilka använder historia?
Varför?	Varför har den som använder historia valt denna historia?
Syfte?	Vad vill den som använder historia uppnå genom att använda denna historia?

2. Begrepp – historieanvändning

Kapitel i Fundament Historia 8: Kapitel 1. Hur historia används

Typ av övning: begreppsövning

Gruppstorlek: enskilt eller i par

Tid: 20 minuter eller mer

Förmågor som tränas: referenskunskaper, begreppsanvändning

Koppling till centralt innehåll och kunskapskrav: se tabell på s. 20

Lärarinstruktion

Uppgifterna genomförs av eleverna enskilt eller i par, antingen parallellt med kapitlet som helhet eller som en sammanfattning när kapitlet är färdigarbetat.

Låt eleverna skriva korta förklaringar, det vill säga enstaka ord, kort förklaring eller synonym, i den mindre rutan.

I den större rutan skriver eleverna en mening, en utförligare förklaring, där begreppet sätts in i ett sammanhang.

2. Begrepp – historieanvändning

- Under "Kort förklaring" försöker du skriva en enkel men sammanfattande förklaring, till exempel "Förändring betyder ...".
- Under "Konstruera en förklarande mening med begreppet" skriver du en lite längre förklaring. Här ska du försöka sätta in begreppet i ett större sammanhang, till exempel: "Begreppet källa betyder ... och det brukar man använda när ..."

Begrepp	Kort förklaring	Konstruera en förklarande mening med begreppet
Områdes- begrepp		
Metod- begrepp		
Kontinuitet		
Förändring		
Kronologi		
Orsak		

Konsekvens		
Källa		
Förklaring		
Identitet		
Epok		

3. En pyrrhuseger för hamnarbetarförbundet

Kapitel i Fundament Historia 8: Kapitel 1. Hur historia används

Typ av övning: historieanvändning

Gruppstorlek: enskilt, i par eller liten grupp

Tid: upp till 40 minuter

Förmågor som tränas: historieanvändning, begrepp

Koppling till centralt innehåll och kunskapskrav: se tabell på s. 20

Läroinstruktion

Övningen är en introduktion till arbetet med hur historia används. Här finns en rubrik från en ledarartikel. Meningen är att eleverna ska använda mallen för att bygga ett resonemang om historieanvändningen. För att kunna lösa uppgiften behöver eleverna ha koll på vad "pyrrhuseger" innebär. Därför finns en faktaruta från *Fundament Historia 7* på elevbladet.

Eleverna behöver också känna till vad en ledarsida och en strejk är. Har detta inte bearbetats tidigare bör det göras i samband med övningen.

I övningen finns stödmeningar för att hjälpa eleverna att komma igång.

3. En pyrrhuseger för hamnarbetarförbundet

År 2018–2019 pågick en lång strejk i Sverige. De som strejkade var svenska hamnarbetare.

En del människor menade att strejken skulle leda till att det blev svårare för andra att strejka, och att rätten att strejka riskerade att försvinna på grund av hamnarbetarnas strejk.

En ledarsida kallade hamnarbetarförbundets seger för en "pyrrhuseger".

1. Läs texten i läroboken på s. 175.
2. Använd mallen för att besvara frågorna.

Vad är en pyrrhuseger?

Under den romerska erövringen av den italienska halvön var grekerna en av Roms hårdaste motståndare.

För grekerna var det svårt att få förnödenheter till sina trupper, och för varje fältslag blev det svårare och svårare att vinna nästa.

Den grekiske kungen Pyrrhus var en av dem som stred hårdast mot romarna och stod för flera segrar. Men varje strid innebar att hans armé blev mindre. Vid ett tillfälle lär han ha sagt: "En sådan seger till, och jag är förlorad!"

Idag används begreppet pyrrhuseger för att beskriva en dyrköpt seger.

Vilken?	<p>Vilken historia används? Ge exempel.</p> <p>Ledarsidan använder den historiska epoken</p> <p>☐ antiken</p> <p>☐ forntiden</p> <p>Pyrrhusseger är ett exempel på den historiska epoken _____</p> <p>_____</p> <p>därför att _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
När?	<p>I vilket sammanhang används historia?</p> <p>Historia används _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
Vem?	<p>Vem eller vilka använder historia?</p> <p>Historia används av _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>för berätta att hamnarbetarnas strejk _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
Varför?	<p>Varför har den som använder historia valt just denna historia?</p> <p>_____</p> <p>använder just denna historia för att visa att</p> <p>☐ strejken varit framgångsrik</p> <p>☐ strejken kan vara misslyckad på lång sikt</p>

Syfte?	<p>Vad vill den som använder historia uppnå genom att använda just denna historia?</p> <p>Den som använder historia vill</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
--------	--

4. Bli en historiker!

Kapitel i Fundament Historia 8: Kapitel 1. Hur historia används

Typ av övning: källövning

Gruppstorlek: enskilt

Tid: mer än 40 minuter

Förmågor som tränas: historiska källor

Koppling till centralt innehåll och kunskapskrav: se tabell på s. 20

Läroinstruktion

I det centrala innehållet tydliggörs att eleverna ska få möta historiska källor och berättelser om en familj eller en släkt. Ett sätt är att låta eleverna möta sin egen släkts historia.

Övningen är ganska krävande och kan användas som fördjupning, projektarbete eller extrauppgift. Eleverna ombeds att ta reda på uppgifter om några släktled och göra ett eget släkträd. Det är ganska grundläggande, men det kräver ändå att elever hittar någon källa där uppgifterna finns dokumenterade, utöver föräldrarnas berättande. Ibland går det, ibland går det inte.

Eleverna ska därefter använda någon kvarleva för att berätta om en släkting två led bakåt. I detta berättande ombeds eleverna också resonera om vilken typ av källkritiska problem som kan finnas i att arbeta med de källor de hittat (eller valt).

Det finns olika sajter man kan arbeta med för att få fram information. Den mesta informationen är tyvärr inte gratis, men ofta går det att kontakta dem för att få bra pris.

Övningen kan göras som ett samarbete med svenskämnet, där fokus kan ligga på skrivande, berättande och presentation.

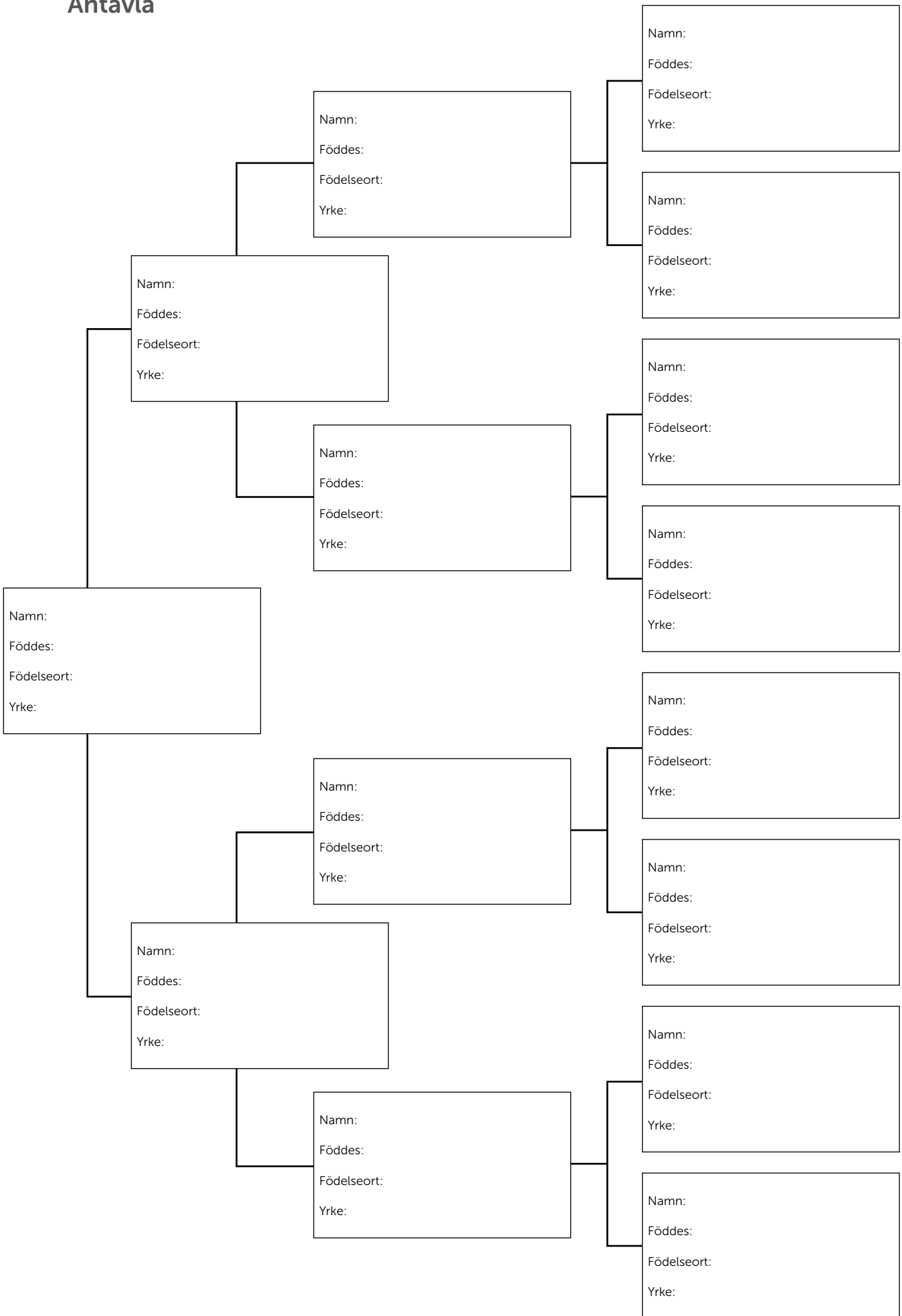
Övningen går att bygga ut genom att ställa frågor om familjens och släktens egen historieanvändning. Det kan användas för att anknyta till den del av det centrala innehållet som säger att elever ska arbeta med hur "historia kan användas för att skapa eller stärka gemenskaper, till exempel inom familjen, föreningslivet, organisationer och företag".

4. Bli en historiker!

Nu ska du själv vara historiker. Du kommer att få undersöka din egen släkt och på så sätt berätta om det förflutna.

1. Börja med att gå igenom din egen släkt. Be dina föräldrar om information.
2. Går det att dubbelkolla dina föräldrars minnen? Finns det några dokument, till exempel födelsebevis, dödsannonser, dagböcker, pass eller liknande?
3. Gör en förteckning över de källor du kan få ihop. Anteckna även muntliga källor.
4. Fyll i "antavlan".
5. Välj en av släktingarna.
6. Försök hitta någon kvarleva (brev, foton, dagböcker, betyg eller liknande).
7. Vad berättar de källor som du hittat om din släkting? Vilka olika saker kan du ta reda på?
8. Gör en tidslinje. Vilka "stora" historiska händelser har skett under din släktings livstid?
9. Fundera över vilka källkritiska problem som finns med det material du hittat. Skulle du ha behövt något annat material?

Antavla

Kapiteltest 1

Hur historia används

1. Välj rätt alternativ.

Vad är en historisk källa?

- Det vi hämtar information om det förflutna från.
- En text.
- Något som finns på internet.

Vad är syftet när en historiker arbetar med historia?

- Att bara berätta rätt historia.
- Att försöka ta reda på vad som faktiskt hände.
- Att skriva bra böcker.

Varför är det svårt att säga om historiska händelser är sanna eller falska?

- Nästan allt handlar om tolkningar.
- Alla har något att tjäna på att berätta historia.
- Ingenting i historien är egentligen sant.

Ibland kan olika politiska partier ge olika bilder av en historisk händelse. Varför då?

- Man väljer att berätta den historia man själv tjänar på.
- En del politiska partier vet mer om sanningen.
- Ingenting i historien är egentligen sant.

Ofta visar filmer och tv bara en liten del av historien. Varför då?

- Eftersom ingenting i historien egentligen är sant.
- Historien är alldeles för lång för att få plats på film.
- Syftet att använda historia i underhållning är inte att berätta om historien.

2. När du arbetar med hur historia används behöver du ta reda på tre saker. Vilka?

1. _____
2. _____
3. _____

3. Vad menas med den här frågan: Varför just denna historia och varför just nu?
